پوهنتون پولی تخنیک کابل
مجله علم و تکنالوژی
جلد ۵۴– شماره ۱
سال ۱۴۰۵ – هـ.ش
تاریخ دریافت اثر: ۱۴۰۴/۰۷/۱۰
تاریخ قبـولی اثر: ۱۴۰۵/۰۲/ ۲۱
P-ISSN: 2305 - 896X
KPU-JST

دعمومی فضا اهمیت او ارزونه په ښار کښی (مطالعه موردی:دکابل ښار نهمه ناحیه)

فتح خان حیدری [۱*] ، پوهنیار محمد شفیق صدیقی[۲]، پوهنوال داودشاه فاروق[۳]
۱- فارغ التحصیل ماستری برنامه پلانگذاری و طراحی شهری پوهنتون پولی تخنیک کابل
ایمیل:fatihkhan8400@gmil.com
۲- استاد دیپارتمنت شهرسازی، پوهنتون پولی تخنیک کابل، ناحیه ۵، کابل، افغانستان
ایمیل:shafiq.seddiqi73@gmail.com
۳- استاد دیپارتمنت شهرسازی، پوهنتون پولی تخنیک کابل، ناحیه ۵، کابل، افغانستان
ایمیل: daudshahfaruq@gmail.com

لندیز

په نن عصر کښی دخلکوعامه پوهاوی دعامه فضاوو په اړه باندی اود شمیر اشخاصو په زیاته اندازه سیاحت او سفرونه وښارونو ته دعامه فضاوو ارزښت او همیت یی ډیر کړی دی، او همدارنګه عامه فضاوی دښاری ژوندی په بیا راژوندی کولو کښی یو مهم نقش ادا کوی، داچی دکابل ښار مخصوصا نهمه ناحیه کښی عمومي فضاوو کمښت یوه جدي ستونزه ده. چی له امله یی دهوا دککړتیا، ترافیکي ستونزو، او ټولنیزو نارضایتونو او دخلکو ترمنځ یی فاصلی زیات کړی دی.نو په دی تحقیق کښی به هڅه وشی چی په نهمه ناحیه کښی دعامه فضاوو داهمیت ارزونه وشی، او دنوموړی تحقیق روش به په ترکیبی ډول باندی صورت نیسی، چی دساحی څخه دمشاهداتی معلومات راټول او همدارنګه دولتی ادارو څخه دنقشو او پلانونو په اړه معلومات راټولول او ساحی څخه لومړنی سروی ترسره کول دی، په نوموړی ناحیه کښی د شنو ساحو کمښت، د غیر معیاري ودانیو زیاتوالی، او د ښاري پلانونو نشتوالی، دخلکو نه پوهاوی دشهری پلانونو باندی د دې ستونزې اساسي عوامل دي، هغه وړاندیزونه چی نوموړی مشکل حل کوی د شنو ساحو زیاتوالی دپلان مطابق، دمعیاري ودانیو جوړول، او د ښاري پلانونو ترتیب کول او هغه تطبیق کول او همدارنګه خلکو ته دعامه فضاوو دګټی او زیان په اړه عامه پوهاوی ورکول دی.

کلیدی ټکی : اجتماعی روابط، ښاری فضاء، شهری پلانونه ، عمومی فضاء.

پیژندنه

په معاصرې نړۍ کې ښارونه د ټولنیز، اقتصادي او کلتوري ژوند اساسي محور ګڼل کېږي. د ښارونو د پراختیا په بهیرکې، عمومی فضاء لکه پارکونه، چوکونه، د سړکونو څنډې او د خلکو د راټولېدو ځایونه د ټولنیز ژوند د ودې لپاره مهم رول لوبوي. د عمومی فضاء ډیزاین د دې فضاګانو د کارونې څرنګوالی ټاکي، چې په پایله کې پر ټولنیزو اړیکو اودژوند پر کیفت باندی اغېز کوي.

نو داچی نهمه ناحیه د کابل ښار له مهمو او ګڼ نفوسه ناحیو څخه ده، چې شاوخوا836 .972 تنه نفوس او په 72 ګذرونو کښی 44.165 کورنۍ لري. د دې ناحیې اهمیت له دې امله دی چې زیات شمېر دولتي اداري، نړیوال بنسټونه، خصوصي شرکتونه او تولیدي فابریکې پکې موقیعت لري. له همدې امله د کابل ښاروالۍ لپاره یوه مهمه ناحیه بلل کېږي. د نهمې ناحیې ټولنیز مساحت شاوخوا 52 کیلومتره مربع دی او چاپېریال یې نږدې 53کیلومتره اوږدوالی لري. دا چی نهمه ناحیه دمساحت او نفوس له لحاظه زیاته ده، نو عامه فضاوی پکښی ډیر اهمیت لری

د اټکل شوی چې په 12مه پېړۍ کې به ښارونه د چټک اقتصادي پرمختګ او ټکنالوژۍ یو بېساری پراو تجربه کړي. دا وضعیت ښاري ټولنې هڅوي چې د ښاري مینځپانګې ژورتیا او پراخوالی بیا وڅېړي، څېړنې ترسره کړي، او د نوو ننګونو او عملي ستونزو سره مقابله وکړي رونګ [1].

"خلاصه فضا" (Open space) هر هغه ځمکه ته ویل کېږي —که محاصره شوې وي یا نه — چې یا خو د عامه باغ، پارک، ورزشي او تفریحي میدان، د ساتیرۍ ځای، یا د پیاده تګ لپاره د عامه ځای په توګه ترتیب شوې وي یا یې ساتنه شوې وي [2].

"بیا ژوندي کول (revitalization)" معنا دا ده چې یوې سیمې ته نوی ژوند، ځواک او تحرک ورکړل شي. له دې سره، "ښاري بیا ژوندي کول" معنا دا لري چې یوه ګاونډ ته نوی ژوند یا ځواک ورکړل شي، او دا ممکن د اقتصادي کمزورۍ لرونکې سیمې د فعالولو هڅې هم پکې شاملې وي [3].

استدلال کوي چې په مالیزیایي ښارونو کې د ښاري بیا رغونې (urban regeneration) مفهوم دا دی چې خلک ښېرته ښار ته را وګرځوي، د ښار مرکز بیا فعال کړي، فعالیتونه ښېرته راولي، او هغه ابتکارات پلي کړي چې د ښاري چاپېریال کیفیت لوړ کړي او عامه فضاوی پکښی ایجاد شی. راشید او نور [4].

په لغوي ډول، عامه فضا داسې ځای تعریفېږي چې د خلکو لپاره وي. خو د «عامه» او «فضا» اصطلاحاتو تعریفونه د کلتوري تنوع په شرایطو کې متفاوت کیدای شي.

د ښلګې په توګه، د هونګ کانګ(Hong Kang) د عامه فضا نوښت (2102) څرګندوي چې «عامه» ممکن هر فرد، ټول نفوس، یا اکثریت ته اشاره وکړي.

د باسټ(Bassett) (3:3102) له مخې، فضا یو ایډیالوژیک، ټولنیز تولید شوی، لانجمن او تل‌بدلېدونکی مفهوم دی، چې د ټولنیزو، سیاسي، اقتصادي او جغرافیایي قلمروګانو ترمنځ بدلون مومي. فضا — په ځانګړي ډول عامه فضا — د سوداګریزو فعالیتونو له امله یو تجارتي توکي ګرځي، لکه څنګه چې پُسپیتاسریتي(puspitasari et.al) او نور (2102 : 31

) یادونه کړې ده.

دا چی پورته ذکر شوه چی عامه فضاوی مختلف اړخونه لری، او دژوند پر محیط باندی ډیر تاثیر لری، او عامه فضا ته په نهمه ناحیه کښی زیات ضرورت لیدل کیږی نو ددی خلاء د ډکولو او راحل بیان کړو او همدارنګه به دکابل ولایت په نهمه ناحیه کښی دعامه فضاوو داهمیت دارزونی په اړه باندی یو جامع مقاله ولیکم.

نظري بنسټونه او د څېړنې مخینه

د عمومي فضاوو پیژندنه

عمومي فضاوې هغه عامه سیمې دي چې د ټولنې ټولو غړو ته د لاسرسي وړ وي. دا فضاوې لکه پارکونه، چمنونه، واټونه، میدانونه، او عامه چوکونه د ښاري ژوند اساسي او اصلی برخه جوړوي. دا فضاوې نه یوازې د فزیکي فعالیتونو لپاره مهمې دي، بلکې د ټولنیزو اړیکو، فرهنګي تبادلو، او اقتصادي فعالیتونو لپاره یو مهیم او حیاتي رول لري [5].

د عمومي فضاوو ټولنیز اهمیت

عمومي فضاوې د ټولنیز تعامل لپاره اساسي او اصلی ځایونه دي. دا فضاوې خلک له مختلفو شالیدونو سره یوځای کوي، چې له املې یې ټولنیز یووالی او همغږي رامنځته کیږي. د ښلګې په توګه، د نیویارک ښار «های لاین» پارک یو پخوانی ریل‌پټلی ده چې اوس د خلکو د تفریح، استراحت، او ټولنیزو فعالیتونو لپاره کارول کیږي. - (1961) Jacobs په خپل کتاب The Death and Life of Great American Citiesکې وایي چې عمومي فضاوې (لکه سرکونه، چوکونه، پارکونه) د ټولنیزې اړیکې، امنیت او ښاري ژوند لپاره بنسټیز رول لري [6].

د ښاري فضاوو د کارونې تحلیل کړی او ثابتوي چې خلک هغه فضاوو ته جذبیږي چې لاسرسی، سیوري، ناستې ځای، او ټولنیز تعامل پکې موجود وي [7].

د عمومي فضاوو اقتصادي ارزښت

عمومي فضاوې د ښاري اقتصاد د پیاوړتیا لپاره مهمې دي. دا فضاوې د محلي سوداګرو لپاره د مشتریانو جذبولو زمینه برابروي، چې له املې یې اقتصادي فعالیتونه زیاتیږي. د ښلګې په توګه، د بوسټن ښار «سی‌پورټ» سیمه چې پخوا یوه بې‌پامی شوې ساحه وه، اوس د رستورانتونو، پلورنځیو، او فرهنګي فعالیتونو مرکز ګرځېدلې ده. - څېړنې لکه د Project for Public Spaces (PPS) ثابته کړې چې ښه عمومي فضاوې د سوداګرۍ، ګرځندوی، او ملکیتونو ارزښت لوړوي [2].

- MIT Urban Studies څېړنو ښودلې چې هغه ښارونه چې اغېزناک پارکونه او چوکونه لري، په اقتصادي لحاظ ډیر رقابتي دي.

د عمومی فضاوو فرهنگی او تاریخی ارزښت

عمومي فضاوې دفرهنګي څرګندونو او تاریخي میراثونو د ساتنې لپاره مهمې دي. دا فضاوې د محلي جشنونو، هنري نندارتونونو، او تاریخي ودانیو د نندارې لپاره کارول کیږي. د ښلګې په توګه، د فلورنس ښار «پیاتزا دیلا سیګنوریا» یوه تاریخي چوک ده چې د رنسانس دورې هنري آثار پکې نندارې ته ایښودل شوي دي. - The» د Kevin Lynch (1960) «Image of the Cityپه کتاب کې وایي چې تاریخي عامه فضاوې لکه چوکونه، تاریخي کوڅې، او مذهبي مرکزونه د ښاري هویت او حافظې یوه برخه ده.په تاریخي ښارونو لکه روم، فلورانس او اصفهان کې د عامه فضاوو ډیزاین د تمدن،

قدرت او فرهنګ ښکارندوی و [8].

د عمومي فضاوو چاپېريالي اهميت

عمومي فضاوې د ښاري چاپېريال د ښه‌والي لپاره حياتي دي. دا فضاوې د هوا د کيفيت ښه‌والي، د تودوخې کمښت، او د باران د اوبو د جذب لپاره مهمې دي. د بېلګې په توګه، د سيول ښار «چئونګ‌ګي‌چئون» پروژه يوه ښاري سيند دی چې د چاپېريالي پياوړتيا لپاره رغول شوی دی. Gehl (2010) - ښيي چې شنه عمومي فضاوې د اقليم تنظيم، هوا پاکولو، د تودوخې کمولو او د چاپېريال تعادل لپاره اړينې دي.

- د نړيوال بانک، UN-Habitatاو WHO راپورونه وايي چې ښاري شنه فضاوې د خلکو روغتيا، تفريح، او چاپېريالي پايښت لپاره خورا ارزښت لري [9].

د عمومي فضاوو د لاسرسي او شموليت اهميت

د عمومي فضاوو لاسرسی بايد د ټولنې ټولو غړو ته تضمين شي، پرته له دې چې د عمر، جنس، يا فزيکي وړتياوو توپيرونه ولري. د ملګرو ملتونو د استوګنې پروګرام (UN-Habitat) د معلوماتو له مخې، د ښاري سيمو شاوخوا 05٪ ساحه بايد عمومي فضاوو ته ځانګړې شي، خو ډېری ښارونه دا معيار نه پوره کوي.

د ښاري عامه فضاوو د رول او دندو ارزښت ته په کتو، دا خبره به هغه معيارونه، ځانګړتياوې او عناصر بيان کړي چې د ښاري عامه فضا د بيا ژوندي کولو او ارزښت پروګرام بريا اغېزمنوي، څو ليدونکي دې فضاوو ته جذب شي.

د عامه فضا مفکوره له وخت سره بدلېږي. دا مفکوره د هرې ټولنې له فرهنګي ارزښتونو او تاکيد سره سم توپير کولی شي. عامه فضاوې د ټولو خلکو لپاره دي، پرته له دې چې «عامه» څنګه تعريف شي.

الشمس او نورو (Al-Shams et.sl, 2013:79 ; Kurnaiwati,2012:3) وايی چې دا فضاوې بايد د فرد او ټولنې ترمنځ اړيکه ځرګنده کړي، او د هر ډول پس منظر لرونکو خلکو لپاره لاسرسی ولري. خلکو ته بايد د متنوعو او انعطاف‌پذيرو عامه فضاوو د کارونې حق ورکړل شي[4] .

په مالیزیا کې، د عامه فضا مفهوم د «خلاصې فضا» له اصطلاح سره ښکاريږي. د ښار او کلیو د پلان قانون (6791، تعديل شوی له مخې، «خلاصه فضا» داسې هر ځمکه ده، که ټرلې وي يا نه، چې د پارک، باغ، ورزشي ميدان، تفريحي ځای يا د تګ لپاره د عامه ځای په توګه ټاکل شوې وي.

په عمومي ډول، د عامه فضا اهميت د فرد، ټولنې او ښار له ليدلوري ځرګنديږي. عامه فضا داسې يوه فضا ده چې خلک پکې خپل وخت تېروي او له خپل ژوند څخه خوند اخلي، پرته له دې چې د هغوی ترمنځ کوم توپيرونه وي.

برسيره پر دې، عامه فضاوې داسې ځايونه ګڼل کيږي چې پکې ټولنيزې اړيکې او د ځای احساس رامنځته کيږي [4] ، او دا فضاوې د يوې ډلې يا ټولنې لپاره د دوام احساس په رامنځته کولو کې مرسته کوي.

دا فعاليتونه دا تضمينوي چې خلک يوازې نه پاتې شي کله چې د يوې ډلې برخه وي. معمولاً دا فعاليتونه د ټولنيزو پېښو په ښه ترسره کيږي، لکه د اوبو فستيوال، د ګلونو جشنونه او کلتوري نمايشونه. لاندې انځور د ټولنې او ډلەيزو فعاليتونو بېلګې ښيي چې په عامه فضاوو کې ترسره کيږي او د خلکو ترمنځ ټولنيز تعامل رامنځته کوي.

دا د سانګر (Sangar, 2007:10) له خوا ملاتړ کیږي، چې وایي: «سره له دې چې د عصري ګاونډیو او ټولنو طبیعت بدلیږي، عامه فضاوې لا هم د ژوند یوه اساسي برخه دي، ځکه چې دا فضاوې مختلفو خلکو ته –ځوانانو، زړو او نورو –دا فرصت ورکوي چې له یو بل سره ډول ډول انساني تعاملات تجربه کړي.»

په ښاري بُعد کې، عامه فضا د چاپېریال، کلتور او اقتصاد له اړخه خورا مهمه ده ترڅو د ښار د ښه‌والي او توازن لامل شي. له همدې امله، په لوړ نفوس لرونکو ښاري سیمو کې عامه فضاوې د ښار د مرکزي ساحې د لابي او یا د بفر زون (buffer zone) په توګه رول لري. برسېره پر دې، عامه فضاوې د هوا او لمر د رڼا د نفوذ لپاره هم مهمې دي، ځو ښار یو سالم چاپېریال ولري.

عامه فضا د ښار د پراختیا یوه برخه ده، خو په عین وخت کې دا فضاوې د عامو خلکو په ژوند کې مهم رول لوبوي او د ژوند کیفیت لوړوي. دارکان (Ercan, 2007) په وینا، عامه فضاوې پراخ رول لري [5].

د عامه فضا رولونه د فزیکي، ایکولوژیکي، رواني، ټولنیز، سیاسي، اقتصادي، سمبولیک او ښکلایي اړخونو له مخې وېشل کېدای شي. د مالیزیا د ښار جوړونې فدرالي ریاست په وینا (2005:5)، عامه او خلاصې فضاوې په نړیوال چاپېریال کې مهم رول لري، په ځانګړي ډول د طبیعي سرچینو د کمښت، د ککړتیا د زیاتوالي، د اوزون د پوړ د ویجاړۍ، او د شین‌خونې اغېزو پر وړاندې د مبارزې پر مهال. «بې له عامه فضاوو څخه، د ښارونو اوږدمهاله دوامداره پرمختګ له جدي شکونو سره مخامخ دی.» که عامه فضا د ښاري سیمو او عامو خلکو په اړوندو مهمو چارو کې مهم رول ولري، نو عامه فضاوې د ښاري سیمو لپاره یو نه‌جلا کېدونکی او اړین عنصر ګرځي.

په عمومي توګه، عامه فضاوې په بېلابېلو بڼو کې لیدل کېدی شي، لکه سړکونه، څلورلارې (پلازې)، پارکونه، میدانونه، او بازارونه[10]. دا ټول د عامه فضا مثالونه دي او یو شمېر فزیکي رولونه لوبوي.

د خلاصوالي او بندښت، نښلونکو، څلورلارو، میدانونو او سړکونو جوړښتونه د ښاري جوړښت هغه عناصر دي چې د «ایستاتیک او متحرک» لیدلوري تسلسل څرګندوي ((EI Husseiny et.al, 2013:135. که دا عناصر موجود نه وي، نو شیان، خلک او معلومات نشي کولای له یوې ساحې بلې ته انتقال شي.

سربېره پر دې، د ښاري عامه فضا د مؤثریت لپاره لازم تسهیلات لکه د ترافیک نښې، سرک څراغونه، عامه تشنابونه، پارکینګ ساحې او د معلوماتو نښې هم ضرور دي. دا اسانتیاوې د یوه بریالي عامه فضا د بنسټیزې بنسټ جوړښت برخه ګڼل کېږي[11] .

پارکونه عامه فضاوې دي چې باید د فزیکي فعالیت، ټولنیزې اړیکې او له ښاري ژوند څخه د خلاصون فرصتونه ټولو خلکو ته برابر کړي، پرته له دې چې د دوی ژوند ټولنیز یا اقتصادي حالت څه وي[12].

دا د ګریوز Greaves(2011:38) لخوا هم ملاتړ شوی، چې وایي ټولنیزه اړیکه اکثره وخت په هغو عامه فضاوو کې منځ ته راځي چې خلکو ته عام کارېدونکي وي، لکه پیاده‌روونه یا کوچني محلي سوداګریز ځایونه، لکه قصابي، د وسایلو دوکانونه، کافې‌ګانې او پبونه(عامه شراب خونی).

له بلې کتنې څخه، مهتا Mehta(2007:2) یادونه کوي چې سړکونه او د هغوی اړخونو لاره (sidewalks) — چې د ښار

اصلي عامه فضاوې دي — د ښار تر ټولو مهم ارګانونه ګڼل کېږي.

سړک د هټيو او کافيو د پراخوالي په توګه کارول کېږي (El-Husseiny, 2013:155). دا متحرک فضاوې د کار او کور د ثبات فضاوو پر وړاندې مهم بديل دي، ځکه چې د تګ راتګ لپاره لارې، د اړيکو لپاره مرکزونه، او د لوبې او استراحت لپاره ګډې فضاوې برابروي. سربېره پر دې، طبيعي عناصر لکه ونې د پيادهرو لارو او د ناستې ځايونو ترڅنګ ځای پر ځای شي، څو د عامه خلاصو فضاوو راحت، ارامښت، خوندور تجربه، او د ناوړه اقليم مخنيوی ته وده ورکړي (Nasution et al., 2102: 16).

دا څېړنه دعامه فضاو داهميت او ارزښت په اړه ده کوم چی دکابل ولايت دنهمی ناحيی کښی تراوسه پوری دعامه فضاوو داهميت په اړه کوم داسی څه موجود نه دی چی ښاری عامه فضاوی څنګه کوالی شی دښار دبيا ژوندی کولو کښی مرسته وکړی، نو په د څېړنه کښی به تر بحس لاندی ونيول شی.

د څېړنې ميتودولوژي

دا تحقيق يوکاربردي تحقيق دی چی په توصيفي–تحليلي ليدلوري ترسره شوی دی.چی په دی تحقيق کښی به دعمومی فضا اهميت دکابل شهر په نهمه ناحيه کښی په هر اړخيز ډول سره بيان شوی دی.چی وبه کوالی دکابل ښار دنهمی ناحيی اړوند رياست څخه دعمومی فضاوو په اړه معلومات تر لاسه کړو، او همدارنګه دساحی موجوده حالت دعمومی فضا په وړاندی بيان کړو ، او همدارنګه دنهمی ناحيی دساحی څخه دلومړنی معلومات ترلاسه کولو لپاره دمختلفو عامه فضاوو څخه مشاهداتی سروی ترسره کوو، او همدارنګه به دمختلفو دولتی اداراتو څخه دپلانی او غيری پلانی ساحی پلانونه ترلاسه کړو. دياډولو وړ ده چی دمختلفو نړيوالو ژورنالونو او کتابونو څخه استفاده شويده.

د څېړنې موندنې او د معلوماتو تحليل

دا چی معلومات ښاروالی دنهمی ناحيی درياست څخه تر لاسه شوه داسی معلوميږی چی ماستر پلان سم نه دتطبيق شوی او همدارنګه ساحه زياتره غيری پلانی ده، معلومات شی چی يواځی دنهمی ناحيی اړوند ځينی مشخصی برخی پلانی دی لکه دمکروريانونو ساحه، شش درک او صنعتی پارک ساحی پلانی دی، او پاته ساحی چی دناحيی زياته برخه تشکلوی غيری پلانی دی چی نوموړو پلانی ساحی کښی عامه فضاوو ته تر ډيره حده پوری توجه سوی ده خو په غيری پلانی ساحو کښی عامه فضاوی تخريب شوی او له منځه تللی، خو البته دياډلو وړ ده چی په نهمه ناحيه کښی يو شمير زراعتی ځمکی موجودی دی. دا چی نهمه د 72 ګذرونو درلودونکی ده چی دناحيی ګذرونه په نقشه کښی ښودل کيږی.

دا عکس د نهمی ناحیی دښاروالی څخه دی : د کابل ښاروالی له آرشیف څخه

عکس2. د نهمی ناحیی دGIS په واسطه تحلیلی نقشه منبع : څیړونکی

کیلومتره مربع دی.

په پورته ساحه کښی غیری پلانی ساحه لیدل کیږی، چی دناحیی زیاته برخه تشکلوی، چی په نوموړی ساحه کښی عامه فضاوی له منځه وړل شوی دی، چی تقریبا دناحیی (15)کیلومتره مربع مساحت تشکلوی چی غیری پلانی دی [13]. په پورته ساحه کښی شنه زرعتی ساحه لیدل کیږی، چی البته نوموړی زرعتی ساحه هم یو غیری پلانی ده چی ددی سره سره نوموړی زرعتی ساحه زیاتره دکابل دسیند دغاړی ساحه ده چی دکابل دسیند څخه ابیاری کیږی چی مجموعی مساحت یی (3.7) کیلومتره مربع دی.

بحث او د پایلو تفسیر

نهمه ناحیه د نفوس له پلوه له خورا باروړل شویو ناحیو څخه ده چی د 972 زره نفوس درلودونکی ده، چی په نوموړی ناحیه کښی د موجودو عامه فضاوو، لکه پارکونو، شنو ساحو، چوکونو، او ناستې ځایونو شمېر کم دی، که څه هم په نوموړی ساحه کښی یو شمیری عامه فضاوی موجودی دی خو بیا هم زیاتره موجودې فضاوې غیرمنظمه، ناسمې استفاده شوې، یا غیررسمي جوړې شوې دي، او همدارنګه خلکو ته کافي تفریحي یا ټولنیز ځایونه نشته، چې دا د ټولنیزو اړیکو کمښت، رواني فشار، او ناراضی لامل ګرځي، دیادولو وړ چی د ځوانان، ماشومان، او ښځې له عامه فضاوو څخه محدوده استفاده لري یا له امنیتي پلوه احساس آرام نه کوي.اویا هم دټولنیز نیزاکتونو له وجی څخه .

او همدارنګه د شنو ساحو کمښت په نوموړی ساحه کښی، د دوړو او تودوخې زیاتوالی، د چاپېریال کیفیت خراب کړی. دیادولو وړ دی چی د باران داوبو دجذب ناسم سیستم دی ځکه چې شنه فضاوې لرې دي. او طبیعی محیط ته زیان اړولی دی.-د منظم عامه فضاوو نشتون د سیمې اقتصادي ارزښت کم کړی ، او اقتصادی رقود یی رامنځته کړی دی، او همدارنګه داسې بازارونه او سړکونه ډېر شوي چې له عامه فضاوو څخه غیرمعیاري استفاده کوي (مثلاً: مارکېټونه پر سرکونوباندی او یا هم کوچنی غرفی) او همدارنګه فزیکي/کالبدی په حساب باندی ډېر فضاوې د پلان له مخې نه دي جوړ شوي. او

همدارنګه عامه فضاوو ته مناسبې لارې، ناستې ځایونه، سیوري، څراغونه، تشنابونه، یا ښاري اسانتیاوې نشته، چی په نتیجه کښی دژوند میسر تغیر کړی او خلګ یی په مختلفو ناروغیو اخته کړی دی.

پایله

عمومي فضاوې د ښاري ژوند یوه نه‌جلا کېدونکې برخه ده چې د ټولنیزو، اقتصادي، فرهنګي، او چاپېریالي اړخونو لپاره حیاتي اهمیت لري. د دې فضاوو ساتنه، پراختیا، او عادلانه توزیع باید د ښاري پلان جوړونې اساسي برخه وي، ترڅو د ښاري ژوند کیفیت لوړ شي او ټولنه یووالي، سوکالی، او پرمختګ ته ورسېږي. دا چی بد بختانه دنهمه ناحیه په مختلفو برخوکښی غیری پلانی انکشاف ترسره شوی دی، چی عامه فضاوی یی له منځه ځخه وړی دی او دخلګو ژوند یی دمختلفو جسمی او روحی ناحوالو سره مخامخ کړی دی، چی په نتیجه کښیی خلګ او عامه خدمات په زیاته اندازه باندی خراب کړی دی. او خلګ یی دنوموړی ساحی دترک کولو(داخلی مهاجرت) ته اړ کړی دی. او همدرانګه حکمتونو ته یی هم په زیاته اندازه زیان اړولی ځکه حکمت خلک ته عادلانه خدمات نه شی وړاندی کوالی.

وړاندیزونه

دا چی نهه ناحیه یو کلیدی او ستراتیژیکه ناحیه ده، باید دعامه فضاوو ته یی جدی پاملرنه وشی، او هیڅ چاته اجازه ورنه کول شی چی نوموړی عامه فضاوی له منځه ځخه یوړل شی.نو دنوموړی ناحیی دعامه فضاوو لپاره لاندی پشنهادات وړاندی کوو.

1. د نهمی ناحیی دقیق ښاري پلان جوړونې پیاوړتیا.
2. د عمومي فضاوو لپاره ځانګړي پلانونه جوړول او ترتیب کول.
3. د شنو ساحو زیاتوالی لکه د پارکونو، چمنونو، او ونو کرل.
4. د ټولنې ګډون یغنی د خلکو نظرونه او اړتیاوې په پلانونو کې شاملول.
5. د موجوده فضاوو بیا رغونه یعنی د زړو او غیر فعاله فضاوو بیا فعالول.
6. خلګو ته دعامه فضاوی په اړه او دنوموړو فضاوو دساتنی او ځارنی په اړه عامه پوهاوی ورکول.
7. عامه فضاوی دپلان مطابق جوړول.

سرچینی

[1] Z. 8. Rong, Improvement and revitalization of public spaces in the historical centre of Macao towards the, 2015.

[2] M. 7.Carmona, Principles for public space design, planning to do better., 2019.

[3] Z. &. Y. R. M. 16. Samadi, Urban heritage streets' revitalizing attributes, Asian Journal of Environment–Behaviour Studies, 3(7), 69–78, 2011.

[4] S. A. Z. A. A. &. I. S. Z. A. 14. Ramezani, Public space and conservation of a historic living city: Melaka, Malaysia., Retrieved May 20, 2014, 2009.

[5] S. 9.Holland, Weaving policy, people & place together, Revitalizing Broadway East: Retrieved May 23, 2014, from: , 2014.

[6] J. 1.Jacobs, The Death and Life of Great American Cities.., New York: Random House, 1961.

[7] W. H. 3.Whyte, The Social Life of Small Urban Spaces. Project for Public Spaces, 1980.

[8] K. 2. Lynch, The Image of the City., MIT Press.: MIT Press., 1960.

[9] 6.World Health Organization, Urban green spaces and health., (WHO): (WHO).

[10] I. &. U. V. 20. Vileniske, Urban regeneration in the context of post-Soviet transformation: Lithuanian experience, Journal of Cultural Heritage, 1(2), 1–7., 2014.

[11] N. H. S. A. B. &. S. S. 11. Ja'afar, Landscape features and traditional streets character in Malaysia, Asian Journal of Environment-Behaviour Studies, 4(13), 81–95, 2013.

[12] Z. &. Y. R. M. 15. Samadi, Physical and spiritual attributes of urban heritage street's revitalization, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 36, 342–349, 2012.

[13] J. 4. Gehl, Cities for People, Island Press., 2010.

[14] 5.UN-Habitat, Global Public Space Toolkit, 2015.

[15] . P. S. 10. Initiative, The concepts of public spaces, Hong Kong: Retrieved October 23, 2014, 2012.

[16] P. D. A. S. &. P. H. S. A. 12. Puspitasari, Cyclical changes of space: The phenomena of space changes in historic religious Kampung Luar Batang, Jakarta, Indonesia: Asian Journal of Environment-Behaviour Studies, 3(9), 33–46, 2012.

[17] N. S. Z. &. A. N. F. N. 13. Qamaruz Zaman, Under the flyovers of Kuala Lumpur: User-centred activities in leftover spaces, Journal of Asian Behaviour Studies, 3(10), 89–103, 2013.

[18] Z. Y. R. M. O. D. &. S. M. 17. Samadi, Investigating heritage streets' revitalization: Adults' learning experience, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 90, 931–939., 2013.

[19] V. A. 18. Sangar, Human behaviour in public spaces, University of New South Wales., 2007.

[20] M. G. C. &. M. R. 19. Spandou, Urban revitalization and transport: Local factors and driving forces from a stakeholders' view, Retrieved June 28, 2014, from Academia.edu, 2010.

د لیکوالانو پیژندنه

1. فتح خان حیدری، فارغ التحصیل ماستری برنامه پلانگذاری و طراحی شهری پوهنتون پولی‌تخنیک کابل.

2. پوهنیار محمد شفیق صدیقی فرزند عبداللطیف، در سال 1366 خورشیدی در ولایت پروان دیده به جهان گشود. وی پس از ختم دوره لیسه و سپری نمودن موفقانه کانکور عمومی، شامل پوهنتون کابل گردید و بعد از گذراندن سال نخست تحصیل از طریق بورسیه دولتی عازم کشور روسیه شد.نامبرده در سال 1392 خورشیدی پس از تکمیل تحصیلات عالی خویش در رشته مدیریت و پلانگذاری شهری به سویه ماستر فارغ گردید و بلافاصله در بخش های پلانسازی وزارت شهرسازی و مسکن جذب شد. پس از مدتی، به حیث کارشناس ارشد شهرسازی در وزارت شهرسازی ایفای وظیفه نمود.وی در سال 1397 خورشیدی به سمت رئیس بهسازی شاروالی کابل مقرر گردید و در سال 1400 خورشیدی افتخار عضویت کادر علمی پوهنتون پولیتخنیک کابل را کسب نمود و تا امروز مصروف خدمت به نسل آینده کشور میباشد.

3. پوهنوال دیپلوم مهندس داوودشاه فاروق فرزند غلام فاروق درسال 1359 از طریق امتحان کانکور به دیپارتمنت مهندسی پوه ځی ساختمانی پوهنتون پولی‌تخنیک کابل شامل شده و به سال 1365 از همین رشته به سویۀ ماستر فارغ گردید.موصوف از سال (1368) الی سال (1392) هـ ش به صفت استاد دیپارتمنت مهندسی و از سال (1392) الی اکنون به حیث استاد و آمر دیپارتمنت شهرسازی جمعاً مدت (34) سال ایفای وظیفه نموده است. نامبرده بیشتر از 20 مقاله و رساله در ژونال های ملی و سه مقاله در ژورنال بین‌المللی را به نشر رسانده و کتابی تحت عنوان (اصول و مبانی برنامه ریزی مسکن) را تألیف نموده و کتاب تحت عنوان لندسکیپ شهری نیز آماده چاپ دارد. در کمیته ها و کمیسیون های مختلف علمی عضویت فعال داشته و در سمینار ها و کنفرانس‌های متعدد پوهنخی و پوهنتون اشتراک و مقالاتی را ایراد نموده که یک تعداد آنها به نشر رسیده و یکتعداد دیگر تا هنوز به نشر نرسیده اند.